

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o splošni sporazum o trgovini s storitvami (GATS) — pogajanja o 4. načinu (gibanje fizičnih oseb)

(2005/C 286/06)

Komisija je 20. januarja 2005 na podlagi pisma komisarja Lamyja sklenila, da v skladu z 262. členom Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu: Splošni sporazum o trgovini s storitvami (GATS) — pogajanja o 4. načinu (gibanje fizičnih oseb).

Strokovna skupina za zunanje odnose, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 20. maja 2005. Poročevalka je bila ga. Florio.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 418. plenarnem zasedanju 8. junija 2005 s 134 glasovi za, 1 glasom proti in 7 vzdržanimi glasovi.

Uvod

EESO je na različnih forumih (konferencah, mnenjih, institucionalnih sejah) z generalnim direktoratom Evropske komisije za trgovino vzpostavil konstruktiven dialog in odnose sodelovanja, še posebej na pobudo nekdanjega komisarja Pascala Lamyja, ki je v času svojega mandata z Evropskim ekonomsko-socialnim odborom organiziral več razprav o temah, povezanih z mednarodno trgovino, človekovih pravicah in pogajanjih s Svetovno trgovinsko organizacijo (STO).

EESO predstavlja svoj predlog za razpravo o pogajanjih 4. načina Splošnega sporazuma o trgovini s storitvami (GATS), ki veljajo za ključni dejavnik v potekajočih pogajanjih STO glede odprtja mednarodne trgovine s storitvami. Prosti pretok storitev znotraj Evropske unije in prek njenih meja upravičeno velja za instrument, s katerim lahko dosežemo ponoven razmah gospodarstva in zaposlovanja. Podrobnejša analiza možnih ovir in tveganj bi lahko pripomogla k uravnoveženemu razvoju tega sektorja v gospodarsko in družbeno trajnem okviru novih mednarodnih dogovorov.

Začasna fizična prisotnost predstavnika določenega posla ali podjetja, ki želi zagotavljati storitve v državi, v kateri nima stalnega prebivališča, namreč zahteva bolj poglobljeno analizo tako za države v razvoju kot za države članice EU.

1. Sporazum GATS

1.1 Pogajanja v zvezi s sporazumom GATS so potekala med urugvajskim krogom (1986–1994). V veljavo so stopila v

začetku leta 1995, ko je Svetovna trgovinska organizacija zamenjala sekretariat GATT. V 80. letih, ko se je povečala rast storitvenega sektorja (ki predstavlja približno dve tretjini bruto družbenega proizvoda in delovnih mest v EU) in trgovine s storitvami, se je pokazala splošna potreba po določenih večstranskih pravilih za trgovino s storitvami, meje med dobrinami in storitvami pa so postale vedno težje določljive. Izvoz dobrin vedno bolj zahteva tudi izvoz storitev (npr. nastanitev, usposabljanje, podporo in drugo). Nagibanje k bolj tržno usmerjenim pristopom do državnega ali lokalnega monopola, na primer pri storitvah, povezanih z elektriko, telefonom in telegrafom ter mestnim in železniškim prevozom, je mednarodni trgovini s storitvami odprlo obetavne nove trge⁽¹⁾. Čeprav je poglaviti cilj liberalizacija trgovine in storitev, sporazum GATS k temu ne obvezuje nobene članice in vsaki prepušča odločitev o meji, do katere se jim zdi liberalizacija varna. Omejijo lahko tudi načelo največjih ugodnosti (Most Favoured Nation, MFN) in nacionalno obravnavo tujih dobaviteljev. Jasno je določena tudi pravica do urejanja in uvajanja novih predpisov na trgu storitev. Noben sektor ni izključno izvzet, razen tistih, ki vključujejo „izvajanje javne oblasti“⁽²⁾.

2. Načini zagotavljanja storitev:

2.1 Povezava med različnimi načini

2.1.1 Po odstavku 2 člena I v sporazumu GATS je „trgovina s storitvami“ definirana kot zagotavljanje storitve:

a) z območja ene članice na območju katerekoli druge članice,

⁽¹⁾ Se nanaša na dejavnosti Evropskega ekonomsko-socialnega odbora v času nizozemskega predsedovanja v letu 2004. Mnenje EESO o pripravi 4. ministrske konference v Katarju: stališče EESO, Bruselj, 17. oktobra 2001 (UL C 36 z dne 8. 2. 2002, str. 85). Mnenje EESO o letalskem prevozu v Evropi, od enotnega trga k svetovnim izzivom z dne 26. januarja 2000 (UL C 75 z dne 15. 3. 2000, str. 4). Mnenje EESO o Zeleni knjigi o storitvah splošnega interesa z dne 11. decembra 2003 (UL C 80 z dne 30. 3. 2004, str. 66). Mnenje EESO z naslovom Za STO s človeškim obrazom: predlogi EESO z dne 26. marca 2003 (UL C 133 z dne 6. 6. 2003, str. 75).

⁽²⁾ Te storitve in ustrezna pravila zanje se od države do države razlikujejo.

- b) na območju ene od članic potrošniku storitve katerekoli druge članice,
- c) izvajalca storitve pogodbenice ene od članic s tržno prisotnostjo na ozemlju katerekoli druge članice,
- d) izvajalca storitve ene od članic s prisotnostjo fizičnih oseb iz te države na ozemlju katerekoli druge članice.

2.1.2 Gornje načine zagotavljanja storitev navadno imenujemo 1., 2., 3. in 4. način. 1. način označuje storitve, ki jih zagotavljamo na daljavo (po pošti, faksu, telefonu ali internetu). Pri 2. načinu uporabnik prejme storitve v tujini (najobičajnejši in najpogostejši primer je turizem). Pri 3. načinu gre za vzpostavitev tržne prisotnosti v drugi članici (naložbe), o 4. načinu pa govorimo takrat, kadar posamezniki (začasno) vstopijo v državo z namenom zagotavljanja storitev — bodisi zato, ker je potreben osebni stik s stranko, bodisi, ker mora biti storitev zagotovljena na kraju samem.

2.1.3 3. in 4. način sta pogosto tesno povezana. Pri starejšem osebju podjetja pogosto uporabljajo sistem kroženja med pisarnami v različnih državah, saj je notranja mobilnost ključna za učinkovito zagotavljanje storitev tega podjetja. Zagotavljanje storitev po 1. načinu pa lahko s 4. načinom poenostavimo: poslovni obiskovalci lahko prek teh načinov zagotavljanja storitev sklepajo pogodbe.

2.1.4 Zaradi medsebojnega povezovanja različnih načinov zagotavljanja storitev je zelo težko oceniti makroekonomske posledice (kot so denimo oblikovanje trga, rast in zaposlovanje, konkurenca, boljše zagotavljanje storitev in nižje cene za potrošnike) nadaljnje liberalizacije samo enega od načinov. Kot kaže študija OECD o 4. načinu GATS⁽³⁾, je 4. način skoraj nemogoče oceniti. Študije o učinkih liberalizacije tega načina na trg, rast in zaposlovanje zavira tudi pomanjkanje statističnih podatkov o prostem gibanju po 4. načinu. Ključno vprašanje pri tem ne predstavlja obseg koristi, ki jih pridobimo s 4. načinom, temveč, katere koristi je sploh mogoče zagotoviti in katere negativne učinke lahko čim bolj minimiziramo. Veliko podjetij ugotavlja, da trgovanje ovirajo birokratski postopki za pridobitev vizumov in dovoljenj za delo.

2.1.5 4. način GATS predstavlja precej posebno obliko pretoka ljudi. Označujejo ga tri ključne značilnosti: 1) je začasen; 2) je stvar odločitve in njegov namen nadzoruje ponudnik storitve; 3) ne opredeljuje in ne ščiti pravic zapo-

slenih, ki jih lahko ueja zakonodaja katerekoli od namembnih držav. Migracija delovne sile po 4. načinu GATS je začasna migracija, ki se izvaja na pobudo ponudnika storitev in s ciljem zagotavljanja storitve. 4. način bi lahko ustrezal tudi situaciji, v kateri bi lahko ponudnik storitve svojega zaposlenega obvezal, da potuje izven svojega ozemlja v službene namene.

2.1.6 Treba je poudariti, da se 4. način bistveno razlikuje od načela prostega pretoka dela v EU/EGP. V EU velja, da ima posameznik pravico izbrati, kje bo živel in delal, pri 4. načinu pa gre za pravico ponudnika storitve, da z namenom zagotavljanja storitve za določeno časovno obdobje vstopi v državo (EU).

2.1.7 Gibanje delovne sile ni toliko področje mednarodne trgovine, saj v osnovi spada pod okrilje imigracijskih politik in politik trga dela. Pri začasni mobilnosti dela obstaja nevarnost, da se glede na pravila STO delo sprevrže v blago; vodilno načelo Mednarodne organizacije dela (MOD) pa se nasprotno glasi „Delo ni blago“⁽⁴⁾. 4. način zato spoštuje ljudi kot človeška bitja. Kljub temu dogovor GATS človekovih pravic, pravic delavcev in delovnih pogojev ne omenja, čeprav bi lahko bile — oziroma bi morale biti — upoštevane v zahtevah, ponudbah in obvezah med obema državama, kot so že naredile EU in države članice.

2.2 4. način in priloga o gibanju fizičnih oseb, ki zagotavljajo storitve v skladu s sporazumom

2.2.1 Sporazum GATS obravnava povezavo med pravili glede trgovine, migracij in trga dela iz 4. načina v posebni prilogi. Po točki 2 te priloge GATS ne velja za ukrepe, veljavne za fizične osebe, ki želijo vstopiti na trg delovne sile države članice. Prav tako ne velja za ukrepe, ki se nanašajo na trajne migracije, stalno prebivališče in zaposlitev. V opombi priloge je navedeno, da "samo dejstvo, da se za fizične osebe nekaterih pogodbenic zahteva vizum, za druge pa ne, ne šteje, kot da izničuje ali krši ugodnosti na podlagi posebne obveze." Priloga navaja tudi, da bi morale države imeti pravico same urejati vstop fizičnih oseb na njihovo ozemlje, začasno bivanje in vizumsko politiko, vendar le pod pogojem, da sprejeti ukrepi nimajo omejevalnega učinka na trgovino. Jasno je razvidno tudi, da je začasna mobilnost za članice STO izjemno občutljiva zadeva.

⁽³⁾ http://www.oecd.org/document/25/0,2340,fr_2649_34145_31773849_1_1_1_1,00.html

⁽⁴⁾ Mednarodna konferenca MOD, Filadelfijska deklaracija, 1944

2.3 Obveznosti EU

2.3.1 Obveznosti, ki so jih članice STO sprejele za 4. način, se v določenih pogledih razlikujejo od obveznosti pri drugih načinih, predvsem v tem, da so ustvarjene horizontalno, torej za uporabo v vseh sektorjih, določenih na seznamu obveznosti države članice. To odraža način, kako uslužbenci za priseljevanje urejajo začasne migracije — s pravili, ki veljajo na osnovi namena vstopa v državo, znanja, izobrazbe in drugih dejavnikov ne glede na vrsto sektorja.

2.3.2 Čeprav je večina držav prevzela obveznosti za 4. način ob zaključku urugvajskega kroga, se glede na ocene več kot 90 odstotkov teh obveznosti nanaša samo na visoko usposobljene delavce (višje vodilne delavce, strokovnjake in izvedence s posebnimi znanji) ali na poslovne obiskovalce. Celotno za najbolj usposobljene delavce ima večina obveznosti pomen le, če ima lahko ponudnik storitve tržno prisotnost tudi v državi gostiteljici (3. način) — tu gre za t.i. "premestitve znotraj podjetja". Zelo malo držav je sprejelo obveznosti v povezavi s ponudniki storitev, ki v gostujoči državi nimajo tržne prisotnosti — ne glede na to, ali gre za zaposlene v podjetju, ustanovljenem na prekmorskem območju, ali za neodvisne ponudnike storitev (samostojnih, individualnih strokovnjakov ali podjetnikov itn.). Še manj jih pokriva področje, ki bi ga lahko označili kot srednje ali nižjo raven kvalifikacij. Dejansko je večina držav sprejela 90 odstotkov obveznosti samo za visoko usposobljene delavce.

2.3.3 Obveznosti 4. načina se kot takšne komajda dotaknejo ravni dejavnosti, ki bi se lahko izvajale in ki so seveda ključnega pomena v nekaterih sektorjih, v katerih je zagotavljanje storitev po 4. načinu glavni način dobave (npr. poklicne storitve vključno z zdravstvenimi delavci), ali kjer ni tržne prisotnosti (npr. gradbene storitve ali računalniške storitve, ki zahtevajo prisotnost na kraju samem).

2.3.4 Evropska skupnost in njene države članice so v okviru urugvajskega kroga prevzele določene obveznosti, ki nekaterim tujim državljanom dovoljujejo začasen vstop v Evropsko unijo s ciljem zagotavljanja storitev. Vanje so vključene obveznosti, določene med podaljšanimi pogajanjimi o 4. načinu po zaključku urugvajskega kroga.

2.4 Evropska skupnost deli ponudnike storitev 4. načina v tri velike kategorije (ostale članice STO uporabljajo podobno delitev):

— **Premeščanje znotraj podjetja:** zaposleni v podjetju, ki je začasno premeščen iz tega podjetja izven EU (s sedeža, hčerinske družbe ali podružnice) v ustanovo znotraj EU.

— **Poslovni obiskovalci:** predstavniki ponudnikov tujih storitev, ki začasno vstopijo v EU zaradi enega od naslednjih razlogov: (a) pogajanja o prodaji storitev; (b) sklepanje pogodb o prodaji storitev; ali (c) da ustanovijo sedež, hčerinsko družbo ali podružnico podjetja. Poslovni obiskovalci ne smejo sami zagotavljati storitev v EU.

— **Pogodbeni ponudniki storitev:** ti se delijo v dve podkategoriji: zaposleni pri pravni osebi, ki bi na podlagi nove ponudbe Evropske komisije lahko vključevali tudi neodvisne strokovnjake. Zaposleni pri pravni osebi začasno vstopijo v EU kot zaposleni prekmorskega podjetja, ki je pridobilo pogodbo o izvajanju storitve v EU. Neodvisni strokovnjaki so samozaposlene osebe, ki začasno vstopijo v EU zaradi izpolnjevanja pogodbe o zagotavljanju storitve, ki so jo sami sklenili.

2.5 Zahteve EU do drugih članic STO

2.5.1 EU je za povišanje stopnje obveznosti pri 4. načinu na 106 članic STO nasloвила posebne zahteve, ki so oblikovane tako, da odražajo stopnjo razvoja določene članice in njeno vlogo trgovinske partnerice, kar kaže na izvozne interese EU za ta način zagotavljanja storitev. EU si prizadeva izenačiti stopnjo obveznosti pri večini večjih partneric STO. Zato je izrazila naslednje zahteve:

- 1) **Premeščanje znotraj podjetja:** dovoljene so premestitve ključnega osebja (vodstvenih in izvršilnih delavcev ter izvedencev) za največ triletno obdobje med povezanimi podjetji. V te sporazume spadajo tudi usposabljanja za krajši čas.
- 2) **Poslovni obiskovalci:** trajanje bivanja ne sme presegati 90 dni;
- 3) **Pogodbeni ponudniki storitev:** prvotne zahteve so bile oblikovane le glede na zaposlene pri pravni osebi. Vključeni so bili samo nekateri storitveni sektorji (na primer strokovne, poslovne in okoljske storitve) in različni seznamami sektorjev, ki jih zahtevajo države članice OECD in države v razvoju. Poleg tega za najmanj razvite države zahteve v tej kategoriji niso bile oblikovane; zahteve, ki so bile januarja naslovljene na partnerice STO, so vključevale samo neodvisne strokovnjake glavnih trgovinskih partnerjev.

2.6 Zahteve držav članic STO

2.6.1 Evropska unija je v zvezi s pogajanjimi od drugih držav članic prejela več kot 50 zahtev za pripravo 4. načina na različnih ravneh: po eni strani države zahtevajo večjo preglednost obveznosti, medtem ko so po drugi strani nekatere države zahtevale ukinitve vseh omejitev v večini storitev.

2.6.2 Veliko večino teh zahtev so predložile države v razvoju. Skoraj polovica teh držav je zahtevala ukinitve vseh omejitev (kar bi pomenilo povsem prosti pretok ljudi), s čimer bi znižali raven znanj in spretnosti ter odpravili s 4. načinom povezano preverjanje gospodarskih potreb in trga dela. Tri države dejansko želijo, da se ukinejo vizumi in odobri avtomatična pravica do vstopa in bivanja. Nekatere države želijo priznavanje kvalifikacij tretjih držav ali razširitev Direktive EU o medsebojnem priznavanju na državljane tretjih držav, ki so se usposabljali v EU.

2.6.3 Na drugem srečanju, ki je potekalo od 31. maja do 2. junija 2003 v Daki v Bangladešu so ministri za trgovino najmanj razvitih držav v daški deklaraciji navedli: odstavek 15, iv: „V skladu s 4. načinom se prosti pristop na trge razvitih držav za začasno gibanje fizičnih oseb, zlasti nekvalificiranih in polkvalificiranih ponudnikov storitev, omogoči s priznavanjem strokovnih kvalifikacij, poenostavitvijo postopkov vizumov in brez zahtev za preverjanje gospodarskih potreb (ENT)“.

3. Ponudba EU

3.1 Evropska unija je na številnih področjih predvidela velike izboljšave: za **pogodbene ponudnike storitev** je določila obveznosti za 22 podsektorjev (zlasti za strokovne in poslovne storitve) ter za štiri druge sektorje, in sicer za samostojne delavce, da lahko ostanejo v državi do šest mesecev. Za to skupino se je EU zavezala, da ne bo izvajala preverjanja gospodarskih potreb, temveč bo za določeno število ponudnikov storitev v okviru te obveznosti uvedla številčno omejitev. Stopnjo omejitve in načine za izvajanje je treba še določiti. Poleg tega bi se za mlade v okviru premeščanj med podjetji lahko predvidelo usposabljanje za obdobje do 12 mesecev. Ta ponudba EU je nedvomno ena najbolj ambicioznih in obetavnih do sedaj.

4. Ponudbe tretjih držav

4.1 Samo nekaj (38) držav članic STO je v zadnjem roku, določenem v Deklaraciji iz Dohe, pripravilo predhodne ponudbe za večjo liberalizacijo trgovine storitev, čeprav ta predstavlja 91,6 % svetovne trgovine. Splošna raven ponudb, ki so jih predložile industrializirane države in države v razvoju, je nizka tudi z vidika kakovosti. Kljub vsemu je treba upoštevati, da so nekatere države, na primer Indija, Filipini, Tajska in Indonezija svoje zahteve preoblikovale glede na novo ponudbo EU.

5. Začasno bivanje, trg dela in socialna kohezija

5.1 Težav v zvezi s 4. načinom ne smemo omejiti samo na trgovino, saj prav tako obsegajo politike na področju migracij in dela. Področje migracij predstavlja začasne migracije, ki izmenoma vključujejo migracije zaradi zaposlitve. 4. način GATS predstavlja drugo skupino migracij.

5.2 Vendar pa njegov obseg ni jasno določen. Treba bi bilo pojasniti zvezo med začasnimi migracijami zaradi zaposlitve in začasnimi migracijami za vzpostavitev tržne prisotnosti. Predvsem pa je treba opredeliti pojem „začasen“, ker lahko označuje obdobje nekaj mesecev do več kot pet let. Poleg tega še niso opredeljene različne vrste zaposlitve, ki sodijo v ta okvir. Poleg tega EU (Pogodba o Evropski uniji) in STO izraza „začasne migracije“ ne uporabljata na enak način.

5.3 Jasno je, da 4. način velja samo za omejeno skupino visoko kvalificiranega osebja in za neodvisne pogodbeno strokovnjake. Vendar, če se bo v prihodnosti uporaba 4. načina razširila še na druge kategorije zaposlitve, bo potrebna bolj specifična in omejevalna definicija izraza „začasno“ in bolj natančna definicija izraza „ponudniki storitev.“ V vsakem primeru je treba upoštevati, da trgovinski sporazumi ne ustrezajo popolnoma delovnemu pravu, in da bi jih lahko bolje pojasnili z uporabo izrazov iz Deklaracije Mednarodne organizacije dela o temeljnih načelih in pravicah pri delu iz leta 1998 ter iz deklaracij, ki ji sledijo ⁽⁵⁾. Slednja sama po sebi predstavlja pravno referenčno točko. V Nici sprejeta Listina o temeljnih pravicah je za države članice EU zelo pomembna, še posebej zato, ker je del Ustavne pogodbe.

5.4 Prav tako je zelo pomembna za številne neodvisne pogodbeno strokovnjake ter za vse zadeve v zvezi s pokojninskimi shemami in bojem proti brezposelnosti. Seveda je treba emigracije nadzorovati na nacionalni ravni in ne prek STO; prav tako pa moramo nekatere vidike v zvezi z delom, vključno s človekovimi pravicami in socialno varnostjo, obravnavati na mednarodni ravni, na primer prek Mednarodne organizacije dela.

6. Sklepi in priporočila

6.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor poudarja pomembnost nadaljnje liberalizacije globalne trgovine s storitvami za ekonomsko rast v državah v razvoju in v industrializiranih državah. Vendar pa analiza vpliva dejanskih socialnih posledic in trgov dela v državah, ki so ponudnice storitev in v državah gostiteljih, še vedno ni bila izvedena.

⁽⁵⁾ http://www.ilo.org/dyn/declaris/DECLARATIONWEB.INDEXPAGE?var_language=EN

6.2 EESO prav tako poudarja pomembno vlogo pravice držav članic STO, da urejajo in uvajajo nove predpise o ponudbi storitev.

6.2.1 EESO podpira predhodne ponudbe EU za nadaljnjo liberalizacijo v skladu s 4. načinom, vendar samo, če bodo v skladu s poglavitnimi delovnimi standardi, nacionalno delovno zakonodajo in obstoječimi kolektivnimi sporazumi v gostujočih državah. Odbor odobrava in pozdravlja dejstvo, da je Komisija med svoje obveznosti vključila pravice neodvisnih delavcev.

6.2.1.1 Predlog, da se ponudbi doda kategorija udeležencev usposabljanja v podjetju, je lahko za multinacionalna podjetja EU, za mlade vodstvene delavce in za podjetja v tretjih državah zelo zanimiv in zato tudi dobrodošel. Ni treba posebej omeniti, da mora biti način usposabljanja v teh odnosih jasno opredeljen, s čimer se izognemo tveganju, da se odnosi sprevržejo v premalo plačano delo v storitvenem sektorju, ki bi kršilo nacionalne predpise o usposabljanju (v obliki zakonodaje ali kolektivnih sporazumov) ali mednarodne delovne standarde.

6.2.2 EU prav tako predlaga nove obveznosti v zvezi z neodvisnimi strokovnjaki kot pogodbenimi ponudniki storitev, čeprav samo v nekaterih podsektorjih in za visoko kvalificirane strokovnjake ⁽⁶⁾.

6.2.3 EESO poudarja, da morajo članice sprejeti ukrepe za krepitev zaščite začasnih delavcev in za zagotovitev nediskriminacije ter uvedbe ustreznih mehanizmov za nadzor, npr. v skladu z načeli konvencije MOD, št. 95, ki se nanašajo na zaščito plač.

6.2.4 Zadnja širitev ali prihodnja(e) širitev(ve) EU na države, kjer so skupni sporazumi redki, bo še posebej zahtevala namestitvev enako učinkovitih nadzornih mehanizmov.

6.2.5 EESO meni, da mora EU za večjo liberalizacijo trgovine storitev najprej:

- 1) jasno izraziti, da predstavlja Direktiva o napotitvi delavcev na delo tudi temelj začasno gibanje delavcev;
- 2) pojasniti, kateri pravni referenčni okvir se mora uporabiti za liberalizacijo storitev znotraj notranjega trga EU (glej osnutek Direktive o storitvah na notranjem trgu), kar je bila zadnje mesece glavna tema zelo sporne razprave;

⁽⁶⁾ Poročilo UNICE, Cancun, Moving Forward Together, julij 2003, opredeljuje IV. način kot „začasno gibanje ključnega poslovnega osebja“.

- 3) ustvariti jasno ločnico med storitvami splošnega interesa (vključno z zdravstvenimi, izobraževalnimi, energetskimi in plinskimi storitvami), gospodarskimi in negospodarskimi storitvami, storitvami za komercialne in nekomercialne namene ter drugimi vrstami storitev.

6.3 EESO načeloma odobrava predlog Evropskega foruma storitev za oblikovanje dovoljenja GATS, ki bo omogočil bolj tekoče gibanje ponudnikov storitev iz Evrope in v Evropo ter preglednejši nadzor uporabe 4. načina.

6.4 Za mnoge države v razvoju obstaja realna nevarnost „bega možganov“. Veliko držav v razvoju se na primer sooča s pomanjkanjem medicinskih sester, ker se odseljujejo v razvite države, kjer primanjkuje usposobljenega osebja s tega področja. EESO predlaga, da Komisija in države članice oblikujejo pravila ali prakse (kot je to s pripravo etičnega kodeksa politike zaposlovanja, zlasti za medicinsko osebje, storil zdravstveni sektor v VB), s čimer bi se izognili izgubi sposobne in specializirane delovne sile v državah v razvoju, in s tem tudi njihove sposobnosti, da skrbijo za potrebe svojih prebivalcev.

6.5 EESO poziva EU in države članice, da trenutno ne sprejmejo širitve 4. načina na polkvalificirane ali nekvalificirane delavce, ker bi to namreč dejansko lahko ogrozilo osnovno načelo Mednarodne organizacije dela (MOD), da „delo ni blago“. Polkvalificirani ali nekvalificirani delavci so na trgu dela skoraj vedno v slabem položaju, tuji vodstveni delavci in strokovnjaki ali visoko kvalificirani neodvisni strokovnjaki pa so ponavadi na visokem položaju in dobro zaščiteni.

6.6 EESO se ne strinja, da bi se začasno gibanje delavcev, dejanskočasne migracije, urejale predvsem prek STO in sporazuma GATS brez zagotavljanja človekovih pravic ali upoštevanja poglavitnih delovnih standardov, kot je nediskriminacija. Učinkovito sodelovanje med STO in vsaj MOD, Mednarodno organizacijo za migracije (IOM) in ZN za zaščito pravic začasnih priseljencev mora biti predpogoj za dodatno razširitev obsega 4. načina v STO. S tem bo imel MOD kot tristranska kontaktna točka za dialog in kot morebitno koordinacijsko telo večjo vlogo.

6.7 EESO meni, da morajo evropske vlade ponovno preučiti ratifikacijo Mednarodne konvencije o zaščiti pravic vseh delavcev migrantov in njihovih družinskih članov, ki je začela veljati julija 2003. Ta konvencija opredeljuje pravice začasnih priseljencev, kot so na primer „napoteni delavci.“ To konvencijo je treba za usmerjanje politik uporabiti kot vrsto mednarodno priznanih standardov celo brez ratifikacije (?). Konvencijo MOD, št. 146 je ratificiralo šest držav članic EU in držav pristopnic (pred in po razširitvi EU) ter štiri druge evropske države. Skupaj s Priporočilom št. 151 je treba uporabiti določbe te konvencije Prav tako je treba uporabiti ustrezne člene Evropske socialne listine (Svet Evrope). Ukrepi, ki jih je sprejela EU v skladu s 4. načinom GATS, morajo biti skladni s temi standardi, zlasti tistimi, ki so jih sprejele države članice EU.

6.8 EESO odobrava resolucijo GATS Evropskega parlamenta (12. marec 2003), zlasti točke 5, 10 in 11, ter poziva Komisijo in države članice, da upoštevajo resolucijo v pogajanjih GATS.

Točka 5: opozarja, da je GATS prostovoljni sporazum in da njegova načela ne vsiljujejo niti privatizacije niti deregulacije

ter ne določajo posebne stopnje liberalizacije kot take; vztraja pa, da na razvite države in države v razvoju ni treba pritiskati, da liberalizirajo storitve, še posebej javne.

Točka 10: odobrava ponudbo, da državam v razvoju prek začasnega prehoda kvalificiranega osebja čez mejo podelijo predvsem boljše možnosti opravljanja storitev na trgu EU, vendar vztraja, da morajo pogajanja čezmejnim delavcem zagotoviti zaščito pred vsemi oblikami diskriminacije. Opozarja tudi, da se morajo v vseh teh primerih delovni pogoji EU in nacionalni delovni pogoji, zahteve minimalnih plač ter razne vrste kolektivnih pogodb o plačah še naprej uporabljati, ne glede na to, ali je delodajalec registriran v državi članici EU.

Točka 11: poudarja, da morajo „tržno prisotnost“ (naložbe) še naprej urejati domači davčni, socialni in drugi ureditveni ukrepi; vztraja na pravici, da se tuja tržna prisotnost omogoči samo pod pogojem, če je v skladu s tristransko deklaracijo načel MOD v zvezi z multinacionalnimi podjetji in socialno politiko ter z navodili OECD za multinacionalna podjetja, spremenjenimi poleti 2000.

V Bruslju, 8. junija 2005

Predsednica
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Anne-Marie SIGMUND

(?) Na primer, ne omenja pravic zakoncev ali otrok.